

IN DE
VOETSPOREN
VAN MIJN
MOEDER

Vlak voor haar dood vertelt de moeder van Francine Postma over haar liefde voor Italië. Ze is er zelfs van overtuigd dat ze er in een vorig leven heeft gewoond. Als Francine naar de plaats reist waar zij zo van hield, vindt ze meer dan ze had verwacht.

De septemberzon zet het stadje in een gouden licht. Vanaf het terras op de hoek klinkt gelach en het gerinkel van glazen. Een kerkklok slaat vijf keer. Ik wandel langs oude huizen in pasteltinten, de groene luiken gesloten tegen de zon. Bloemen staan in aardewerken potten op vensterbanken, aan lijnen hoog tussen de huizen hangt wasgoed. Een bordje met Ponte Medievale wijst naar rechts. Vijf minuten geleden ben ik hier aangekomen, na een busrit van ruim een uur over smalle bergwegen. Ik heb de camping gebeld waar ik de komende nachten logeer. Geen gehoor. Om de tijd te doden, slenter ik rond.

O ja, die brug

Ponte Medievale doet een belletje rinkelen: is dat niet de brug waarover mijn moeder vertelde, een van de laatste keren dat ik haar zag in het hospice in Wassenaar? Na een etentje in een Italiaans restaurant liepen we terug – dat wil zeggen: ik duwde haar rolstoel – en ondertussen vertelde ze over haar reisjes naar Italië, waar ik eigenlijk niets van afwist. Mijn moeder en ik hadden weinig contact. Als we elkaar zagen, ging het vaak mis. In haar nabijheid kreeg ik het meestal snel benauwd en begon ik te snauwen. Zij vond mij hard, kritisch en veeleisend. Dat was ik ook... tegen haar. Ik kon haar niet accepteren zoals ze was en bleef hopen dat ze op een dag zou veranderen in de moeder die ik nodig had. Een moeder die regelmatig opbelde om te vragen hoe het ging, en dan echt naar me luisterde. Een moeder die huishoudelijke tips gaf en een pannetje soep kwam brengen als ik ziek was. Een moeder die op mijn kinderen paste. Mijn moeder deed dat niet. Na de scheiding van mijn vader was ze eerst verhuisd naar Frankrijk. Daarna ging ze wonen in een stacaravan op een naturistencamping in de Flevopolder. Sinds een jaar of zeven bewoonde ze een flatje in Den Haag, waar ik haar sporadisch opzocht.

Een afspraak maken was altijd ingewikkeld. Als de zon scheen, wilde ze zich niet vastleggen, daarnaast kwam het haar vaak niet uit. Waar dat door kwam, wist ik nooit precies. Ik wist dat ze gedichten schreef en dagboeken, dat ze veel las en zodra het kon in de zon lag. Werken deed ze niet meer, nadat ze overspannen was geraakt als lerares Nederlands. Door zuinig te leven, kon ze elk jaar toch op vakantie, meestal naar Italië. Altijd in haar eentje, in haar stokoude Peugeototje dat telkens maar nét door de keuring kwam. Eenmaal daar kampeerde ze in een tentje op een naturistencamping in Ligurië.

Kamperen bij de jongens

In het restaurant raakte ze niet uitgepraat over camping Costalunga, gerund door twee mannen die zij 'de jongens' noemde. Hoe mooi en stil het er was, met uitzicht over de groene heuvels. Dat de jongens soms kookten

Opeens voelde ik een intens verlangen om Sassello met eigen ogen te zien

voor de campinggasten, die dan aanschoven aan een lange tafel. Over het heerlijke Italiaanse eten en de koffie met amaretti, Italiaanse bitterkoekjes.

Vlak bij de camping lag het stadje Sassello, een schilderachtig plaatsje met kronkelige straatjes, huizen met rode pannendaken en een klein kerkje. Ze vertelde dat ze er op een middag was terechtgekomen op een middeleeuwse brug. Daar gebeurde iets bijzonders. "Ik kreeg een schok van herkenning, alsof ik al vaker op die brug was geweest", zei mijn moeder. "Alsof ik elke steen kende. Op dat moment wist ik zeker dat ik daar ooit heb gewoond." Mijn moeder geloofde in reïncarnatie. Ik had daar altijd lacherig over gedaan, maar deze keer niet. Ik luisterde, ▷

IN HAAR REISDAGBOEK SCHREEF ZE: HIER ZOU IK KUNNEN LEVEN, OOK ALLEEN

want het was duidelijk dat mijn moeder me dit graag wilde vertellen. “Ik voel me zo gelukkig in Sassello”, zei ze. “Het is alsof ik daar thuishoor.” Ze sprak in de tegenwoordige tijd, alsof ze er nog een keer naartoe kon. Dat was ook wat ze het liefste wilde, die laatste weken van haar leven. Toen ze nog niet wist dat ze ongeneeslijk ziek was, had ze voor twee weken in juni een stacaravan besproken op camping Costalunga. Voor het eerst gunde ze zichzelf wat meer luxe. “Misschien kan ik toch gaan”, zei ze die avond. Het idee dat ze Italië misschien nog één keer zou zien, vrolijkte haar op. Bij het afscheid sloot ze me in haar armen, en voor het eerst in lange tijd liet ik dat toe. Het was alsof mijn moeders ziekte het eindelijk mogelijk maakte om weer van haar te houden. Misschien besepte ik door haar naderende dood hoe kostbaar onze momenten samen waren. Wat ik die avond niet besepte, was dat dit ons laatste échte gesprek was. Twee weken later stierf ze, nadat de kanker razendsnel was uitgezaaid.

Met eigen ogen

Na haar dood vond ik in haar flat een onbeschreven ansichtkaart uit Sassello – ze had hem voor zichzelf gekocht. Er stond een kerktoren op, en rode pannendaken

in gefilterd zonlicht. Opeens voelde ik een intens verlangen om Sassello met eigen ogen te zien. Met mijn gezin zou ik die zomer naar Zwitserland gaan. Langzaam ontstond een plan: na onze gezamenlijke vakantie zou ik alleen doorreizen naar Italië. Met mijn zusjes besloot ik dat ik een deel van mijn moeders as zou meenemen om daar te verstrooien. Ik mailde de eigenaars van de naturistencamping, die verdrietig reageerden op het bericht van mijn moeders dood. ‘*She was such a special woman*’, mailden de jongens terug. Ter voorbereiding las ik mijn moeders reisdagboek. Ook daarin beschreef ze het gevoel van thuiskomen dat haar de eerste keer in Sassello overviel: ‘Hier zou ik kunnen leven, ook alleen. Ik zou hier nooit eenzaam zijn.’ Een jaar later komt ze terug en krijgt een diep geluksgevoel. ‘Zo dicht kun je komen bij de vrede’, schrijft ze dan.

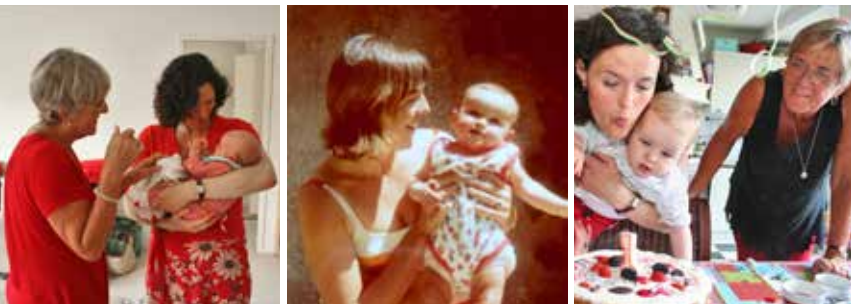
Uit de kleren

En nu ben ik hier dus. Ik loop door langs een oud oranje huis. Daar is de stenen brug, kleiner dan ik me had voorgesteld. Als ik verder loop, wordt het doodstil. Boven op het bruggetje, dat aan weerszijden ruwe stenen muurtjes heeft, staat een kapelletje met een Mariabeeld. In de verte zie ik de kerktoren van Sassello, de rode daken en daarachter de groene heuvels. Precies zoals mijn moeder heeft verteld.

Als ik de camping opnieuw bel, neemt Paolo op. “*I come pick you up*”, zegt hij met een charmant Italiaans accent. Een kwartier later stapt hij uit zijn rode autootje en omhelst me: “*So good to see you.*” In de auto dringt plotseling tot me door dat ik straks arriveer op een camping waar iedereen bloot is. Ook ik zal uit de kleren moeten. Help!

Als kind vond ik het prima om met mijn ouders naar naturistencampings te gaan, ik wist niet beter. Als tiener begon het me tegen te staan. Ik schaamde me voor mijn lichaam en, plaatsvervangend, voor mijn moeder. Toen zij later op een naturistenterrein ging wonen en verwachtte dat ik me uitkleedde als ik op bezoek kwam, verklaarde ik haar voor gek.

Enrico, de andere eigenaar, leidt me rond over de camping. Hij is naakt en diepbruin en beweegt zich met een jaloersmakende zelfverzekerdheid. Hij wijst me het chalet dat ik heb gehoord: een houten huisje met een veranda op het zuiden. “Kom je vanavond boven eten? Acht uur!”, zegt Enrico. “Ja leuk, tot zo!” Even later sta ik radeloos voor de spiegel. Mijn buik

blubbert, mijn dijen en billen zitten vol putjes en op mijn bruine armen, onderbenen en gezicht na ben ik lijkkbleek. Schoorvoetend loop ik tegen achten in mijn blootje richting het terras. Geroezemoes van stemmen komt dichterbij. Ik verman me, loop het terras op en... sta oog in oog met tien aangeklede mensen. Vrouwen in zwierige zomerjurken, mooi opgemaakt, met sieraden. Mannen in overhemd en lange broek. "Kampregels zeker niet gelezen?", zegt een vriendelijke Nederlandse man met een knipoog. "Bij het diner is iedereen aangekleed." Even sta ik perplex, dan schater ik het uit en sla mijn handdoek om. Het ijs is gebroken, het eten is heerlijk en de mensen zijn hartelijk. Na het dessert trekt Enrico's moeder me mee naar de keuken, waar op de ijskast een foto van mijn moeder hangt: bruin, lachend, stralend. Ik moet huilen, Enrico's moeder omarmt me en fluistert troostende Italiaanse woordjes.

In deze oase waar alleen het geluid van krekels te horen is, kan ik eindelijk huilen

Niets hoeft

De dagen ontspan ik steeds meer. Het naakt zijn went snel, zeker omdat niemand me nastaat. Mijn schaamte verdwijnt. Tegelijkertijd word ik me bewuster van mijn lichaam: hoe ik me voel, wat ik nodig heb. Ik slaap veel, eet gezond en heb minder behoefte om te snoepen. Ik wandel, lees of schrijf, of lig op mijn veranda naar de bomen te kijken. Wat een rust... "Costalunga is een soort microkosmos", schreef mijn moeder in haar reisdagboek. Dat klopt, je voelt je opgenomen in een andere wereld. Er hoeft hier niets. Nu pas voel ik hoe moe ik ben van alle emoties na de dood van mijn moeder. Die varieerden van onversneden verdriet tot schaamte, van wrok en wrevel tot schuld en spijt. Om alles wat ik niet had gedaan. Om alle misverstanden en verwijten die achteraf zo futiel leken. Intussen denderde het leven door, met al z'n verplichtingen en twee kinderen die me nodig hadden. Er was nauwelijks tijd om mijn verdriet te voelen. Pas hier, in deze oase waar alleen het geluid van krekels te horen is, kan ik eindelijk huilen. Ik wandel naar Sassello en doe boodschappen. Op het terras van Bar Gina, waar mijn moeder ook vaak zat,

drink ik koffie en kijk naar de mensen die langsluipen, een praatje maken. Niemand heeft haast. Ik koop kaas, brood, olijven, tomaten, wat fruit, yoghurt, koffie en thee. In mijn huisje geniet ik van een eenvoudig avondmaal en denk aan mijn moeder, die hier tot op hoge leeftijd in een tentje bivakkeerde en daar zo van genoot.

Eindelijk thuis

De volgende ochtend blijf ik lang liggen. Ik luister naar de geluiden die door het open raam naar binnen zweven. Plotseling is het alsof ik naar mijn tas toe word getrokken. Ik pak de paarse dichtbundel van mijn moeder eruit, haar derde, hij heet *Kristallen*, en begin zorgvuldig te lezen. Het is alsof ik de woorden voor het eerst zie en ik word overspoeld door ontroering en dankbaarheid voor wat ze me heeft nagelaten. Haar woorden, haar manier van kijken, haar manier van leven die ik zo lang niet heb geaccepteerd. In deze microkosmos realiseer ik me dat wat mijn moeder gelukkig maakte, mij ook gelukkig maakt. Deze stilte, deze warmte, deze eenvoud. De diepe ontspanning en het intense gevoel van vrijheid, versterkt door het niet dragen van kleren. Dit is niet vreemd of afstotend. Dit werkt helend.

De volgende dag verstrooi ik mijn moeders as vanaf de Ponte Medievale. De grijze slierten zweven sierlijk naar beneden, als confetti. 's Avonds wordt er weer gekookt op de camping. Ik trek een rode jurk aan, stift mijn lippen en doe mijn moeders gouden oorknoppen in. Terwijl de zonsondergang de lucht kleurt, lees ik mijn moeders gedicht *Aan Italië* voor. "Wat mooi, je hebt haar thuisgebracht", zegt mijn buurvrouw. Een andere vrouw heft haar glas en roept: "Op de kleurrijke moeders!" □

PS

Francine en haar twee zussen hebben onlangs postuum de vierde dichtbundel van hun moeder Christine Quist uitgebracht: *Taal en teken*. Kijk voor meer informatie op christinequist-gedichten.nl. Meer informatie over camping Costalunga: costalunga.org. Meer over Francine Postma: francinepostma.nl.